

Glossa amb motiu de l'atorgament de la Medalla de la Ciutat a Maria dels Àngels Ollé Romeu

**Saló de Plens de l'Ajuntament de Reus
19 de setembre de 2019**

Senyor Alcalde, membres del Consistori, autoritats, guardonades i guardonats, ciutadanes i ciutadans de Reus.

Ens trobem avui aquí per parlar dels mèrits que fan que la Maria Àngels Ollé Romeu hagi estat mereixedora de la Medalla de la Ciutat; i jo hi estic per glossar la seva figura a petició directa de l'Àngels, tal com em van fer arribar els seus fills. És per a mi un honor parlar d'una dona, mestra, pedagoga, escriptora de contes i lluitadora pels drets col·lectius que un bon dia va decidir ser reusenca i ho va fer tot, per allò que és el bé més preuat d'una ciutat: els seus infants.

Quan l'Àngels va saber que li havien atorgat aquest guardó, exactament un mes abans de morir, va declarar a la NOVA Ràdio: *"No m'esperava rebre la medalla perquè la feina del docent no s'acostuma a reconèixer socialment, però m'agrada molt"* Tenia raó, aquesta ciutat deu molt als seus mestres i no sempre els ho ha sabut dir: als d'abans –els que intentaven recuperar l'escola catalana als anys 60, els de l'escola Mowgli, la Montsant i la Puigcerver - i als d'ara, que s'enfronten a l'educació en un context difícil, marcat per la multiculturalitat, la immigració i la manca de recursos que no han aconseguit recuperar des de les retallades econòmiques.

Vaig conèixer l'Àngels Ollé l'any 1968, en una entrevista que vàrem mantenir a l'antic edifici de la Mowgli al carrer del Roser. Jo anava a demanar feina i només portava com a bagatge els estudis cursats a la "Escuela Normal de Magisterio" de Tarragona, és a dir assignatures com: *Formación del Espíritu Nacional, Caligrafía, Religión, Agricultura i Pedagogia, matèria que segons, els plans d'estudis el més modern que podíem estudiar era l'obra del Padre Manjón*. Quan li vaig haver expressat el desig de treballar a la seva escola, la Mowgli, em mirà i em digué amb aquell mig somriure que la caracteritzava: *"Mira, és que nosaltres no fem aquesta mena d'ensenyament, creiem en l'escola activa i en la pedagogia moderna; ara bé, necessitem un mestre i si vols pots fer el Curs de Tarda a l'Escola de Mestres de*

Rosa Sensat i l'any vinent ens tornem a veure". Aquest va ser un dels millors consells que mai m'han donat i , a ella , no li agrairé mai prou. A Barcelona, a Rosa Sensat, vaig aprendre que hi havia una altra escola possible, diferent a aquella que m'havien ensenyat: una escola moderna , activa i centrada en l'infant.

Però qui era aquella mestra que dirigia la Mowgli i que m'havia donat tants bons consells sense conèixer-la de res? Vaig saber que havia nascut a Sant Sadurn i que ella i el seu home havien fet cap a Reus , ja que ell havia aconseguit plaça de passant al despatx d'un advocat molt conegut a la ciutat. Un any més tard, ja a l'escola, l'Àngels em va presentar el Ramon, el Ramon Marcer, el seu estimat, l'home de la seva vida i el pare dels seus quatre fills; era un personatge simpàtic i abrandat i que també es va comprometre amb la ciutat; de tant en tant venia a les reunions de mestres de l'escola i ens ajudava a tocar de peus a terra, engrescats i engrescades com estàvem amb el nostre projecte educatiu.

Com va entrar l'Àngels Ollé en el món de la pedagogia activa? Doncs a partir de la seva estada a l'Escola Talitha de Barcelona; als anys 60, Talitha, era un centre escolar pioner, situat fora del sistema educatiu oficial i amb un projecte que volia recuperar la renovació pedagògica catalana dels anys trenta. El projecte Talitha —que significa 'nena' en arameu— fou impulsat per Maria Teresa Codina i dut a terme per un equip de mestres , sempre en estreta col·laboració amb els pares. En un context sociopolític difícil, cercava oferir una educació integral de la persona, que combinés la llibertat amb la responsabilitat, en un ambient en què prevalguessin els valors d'igualtat, austeritat i sociabilitat, tot respectant la llengua materna i la diversitat. Aquest fou el model que l'Àngels volia instaurar a la Mowgli; i a més a més, hi va afegir un altre element: atorgar al conte el valor d'eina educativa; quelcom que ja havia treballat amb Marta Mata que en aquells temps feia de bibliotecària a Thalita i que acabaria fundant l'escola de mestres de Rosa Sensat.

Però importar el model de Thalita a Reus no era fàcil, sobretot tenint en compte que la primera visió que va tenir de la ciutat no fou massa positiva; ens diu l'Àngels: *"vaig descobrir una ciutat psicològicament emmurallada, closa. La gent es movia seguint uns codis particulars, unes etiquetes socials, polítiques i econòmiques molt determinades"* Les escoles que conegué tampoc li agradaren. Tal com ella ho explica: *"hi havia tres tipus d'escoles: Las escuelas nacionales, els col·legis -amb edifici propi- i les acadèmies situades en pisos"*. Eren centres amb mètodes basats en el rígid sistema educatiu de la dictadura que prioritzava *"la memorització, la disciplina militar, l'educació religiosa, la separació de sexes i el monolingüisme espanyol"*. Mentre preparava el projecte Mowgli feu de mestra al

segon curs de batxillerat a les Monges de la Teula; allí ja va voler començar a canviar coses.

Finalment va trobar allò que li feia falta per tirar endavant el seu projecte: mestres disposades a posar en pràctica el mètode Montessori al Parvulari, pares que donessin suport a la nova escola i... alumnes que anessin entrant curs a curs, encara que fos amb comptagotes . Però no era fàcil: els únics recursos els aportaven els pares, els mestres cobraven segons les possibilitats de les famílies i s'havia de fer front a la incredulitat que generava una escola, instal·lada en un xalet , que posava en qüestió el model escolar existent a la ciutat.

Fou en aquests moments difícils quan va aparèixer l'Àngels lluitadora i irreductible que defensava com si li anés la vida el model pedagògic que volia fer en aquesta escola nova. En vaig ser testimoni i sempre admiraré el capteniment amb què intentava convèncer els pares que tenien dubtes , provocats bàsicament per la publicitat negativa que alguns sectors ciutadans feien del model Mowgli. No estalviava reunions ni xerrades per tal de persuadir els pares ; algunes de les converses que hi mantenia poden semblar avui inversemblants, però eren tan autèntiques com aquestes:

Preguntava un pare:

- *Senyoreta, no creu que aprendre tant de català, quan el meu fill vagi a Batxillerat, li pot ser negatiu; ja que a l'Institut ho fan tot en castellà?*

Resposta de l'Àngels.

- *No es preocupi, saber dues llengües no li farà cap mal, i si a més, és la llengua que vostès parlen a casa, encara millor.*

Una mare:

- *Miri senyora Ollé, és que la nena té una cosineta de la mateixa edat que va a l'escola "Tal" i ja llegeix "de corrido"; no creu que amb això de p i a , pa, arribarem massa lluny ?*

Resposta de l'Àngels amb to una mica sorneguer:

- *I la cosineta , ja entén el que llegeix?, perquè la seva filla, jo li asseguro que sí.*

Una altra mare:

- *No ho sé, a vegades penso que els deixen massa llibertat als nens; sempre trien el que volen fer i del que volen escriure i jo crec que els nens necessiten una mica de disciplina.*

I l'Àngels que no s'immutava:

- Nosaltres els ensenyem a ser responsables, a no a ser manats sense sentit i en tot cas la llibertat que els donem fomenta la seva maduració com a persones.

I així podríem seguir fins no acabar..

Però en realitat, què s'hi feia en aquesta escola? : doncs recuperar el model pedagògic que ja havíem tingut durant la República. Però és evident, també, que hi havia més voluntat que mitjans i recursos ; calia fer-ho tot: material de suport, exercicis i pràcticament llibres de text. Fou en aquest punt quan l'Àngels, que ja havia escrit algun conte, es va convertir en autora de la col·lecció de manuals per a aprendre a llegir: " *A poc a poc*".

El naixement d'aquesta col·lecció fou el resultat no solament de la seva convicció , sinó de la seva tossuderia. L'Àngels era conscient que el projecte tenia més voluntat que diners; l'editorial que l'editava, la Galera, era en aquells moments una empresa dirigida a temps parcial per l'Andreu Doria, una excel·lent persona que admirava la força d'aquella mestra de Reus que tenia molta capacitat d'empendre; l'Àngels va aconseguir implicar en la part gràfica el reusenc Pere Prats Sobrepere, dissenyador i maquetador de diaris, a qui va encomanar la il·lustració per la tasca que anaven a fer plegats i que, carregat de feina com estava, aprofitava els dilluns al matí que tenia lliures per passar per la Mowgli i enllestir els llibres amb ella. Crec que cap dels dos foren mai conscients que l'A POC A POC arribaria als 18 llibres i que encara avui, 50 anys després, seria el material didàctic de referència per a l'aprenentatge de la lectura i de l'escriptura en català.

Però al meu parer, també hi ha una altra aportació important que va fer l'Àngels per a la renovació escolar: la de convertir la biblioteca en una mena d'enginy metodològic central de l'escola ; una eina bàsica per a la formació dels infants , un espai físic on s'afavorís la imaginació i la creativitat de les nenes i els nens; en definitiva, un indret de llibertat.

La persona a qui avui retem homenatge sempre havia dit que era una mestra que escrivia contes, i en part això és veritat, ja que les històries que explicava en els seus llibres des de "Tula la Tortuga" fins l'ABZ de Reus (la seva particular visió de la ciutat que tan estimava), totes tenen un sentit pedagògic profund; a vegades són petites metàfores, d'altres històries de la vida normal, però totes elles tenen l'objectiu de contribuir a la formació dels infants de totes les edats. La seva obra és tan important en aquest aspecte que crec que algú hauria d'estudiar d'una manera més científica les aportacions realitzades pel centenar de llibres escrits en diferents llengües a

banda del català. El país i la seva escola li deuen, a l'Àngels, que algú situï la seva obra on li toca: en un lloc principal de la literatura infantil catalana de la segona meitat del S.XX.

L'Àngels va ser també d'una manera més informal i després més formal, formadora de mestres. Els professionals que hem treballat amb ella reconeixem el seu mestratge; les seves aportacions han estat molt valuoses i han transcendit de les reunions i trobades; avui en dia les podem llegir en les publicacions en què va col·laborar com són *Perspectiva Escolar* o la revista *In-fàn-cia*. Fora bo que la Facultat de Ciències de l'Educació, on va impartir classes, no deixés que la seva obra perdi valor.

Sota una aparença fràgil, l'Àngels Ollé va ser des del primer moment una dona valenta, activa i compromesa. Quan als 70 anys va acabar la docència a la facultat, va creure que deixava de tenir obligacions, però no pas ganes de fer i de dir coses. I què va fer? Es va inventar amb d'altres disset companyes d'arreu de Catalunya el MARC (les mestres àvies recuperadores de contes). El grup de Reus es va formar amb excompanyes de la *Mowgli*, la Neus, la Josepa i la M.Carme. Què han fet les àvies-mestres durant aquests anys? doncs utilitzar els contes com a lligam tradicional entre els infants i la gent gran, recuperar històries i mites clàssics i mantenir el goig de l'oralitat que ara torna. I com es podia aconseguir això? De la manera que ho sabia fer l'Àngels: sense ajudes ni subvencions; és a dir, sense diners, però això sí, amb tota la força que li permetia l'edat i la salut, acompanyada d'un somriure i com a màxima aportació econòmica, el preu del transport. Tinc la presumpció que l'Àngels Ollé on s'ha mogut millor durant tota la seva vida és en les dificultats.

He parlat de la fundadora de la *Mowgli*, de la mestra, de l'escriptora i de l'àvia conta contes; em falta parlar encara de la ciutadana compromesa, de la portaveu del Pacte Nacional pel Dret a Decidir, de l'àvia de la bufanda groga. El 7 de Novembre de 2017, arran de l'empresonament dels Jordis, l'Àngels va convocar unes quantes persones conegudes i amigues a la Plaça del Mercadal i va saber convertir aquesta acció en la protesta cívica més important viscuda a la nostra ciutat.

Fins al darrer moment va tenir la força i la valentia necessària per enfrontar-se a la mort, amb una serenitat admirable que deixava copsos a tots aquells dels qui s'anava acomiadant. No sé si mai va tenir l'esperança que tal dia com avui estaria físicament entre nosaltres, però en tot cas quan li preguntaven deia que el Premi, la Medalla, havia estat per a ella com una abraçada i un petó.

Bé Àngels, els ciutadans i les ciutadanes que som aquí avui a la Casa de la Vila, t'enviem una abraçada i un petó i, per si el nostre missatge no t'arriba amb prou força, abraçarem físicament els teus quatre fills; per cert, els millors quatre llibres que has escrit i que no estan acabats, en la confiança que ells sí que sabran fer-te sentir el nostre escalf.

Reusenques i reusencs! Sentim-nos honorats de ser conciutadans i conciutadanes d'una dona com la Maria Àngels Ollé valenta, decidida, arriscada i compromesa, que va triar fer-se de Reus i que va estimar tant els infants que els va escriure les millors històries per aconseguir fer-los persones felices i lliures.

Josep Maria Martí i Martí